

NOMINATSIYA NAZARIYASIDA DIZAYN (KOSTYUM) SOHASI TERMINLARI TASNIFI

Nazirova Oygul Muxitdinovna, NamMTI Tayanch doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada dizayn (kostyum) sohasiga kirib kelayotgan yangi soʻz va terminlarini tarjima qilish usullarini tarjima ekvivalentligi nuqtai nazaridan tahlil qilingan hamda terminlarning ilmiy tasniflarini koʻrib chiqilgan.

Kalit soʻzlar: nominatsiya, termin, terminologiya, transnominatsiya, semantik innovatsiya, oʻzlashtirma soʻzlar.

Annotation :This article analyzes new words and methods of translating terms within the field of design (costume), from the point of view of translation equivalence, and also examines scientific classifications of terms.

Key words: nomination, term, terminology, transnomination, semantic innovation, borrowings.

Аннотация: В данной статье анализируются новые слова и способы перевода терминов, входящих в сферу дизайна (костюма), с точки зрения переводческой эквивалентности, а также рассматриваются научные классификации терминов.

Ключевые слова: номинация, термин, терминология, трансноминация, семантическая новация, заимствования

Til taraqqiyotining turli davrlarida va turli tillarda nominatsiyalar yaratishning har xil turlari yetakchilik qiladi va faol nominatsiya jarayonlarining muayyan turlari faoliyat koʻrsatadi. Nominatsiya akti - bu mavjud lingvistik birliklardan narsa-buyumga tayyor nom tanlash yoki unga yangi nom qoʻyishning nutqiy-kognitiv jarayonidir. Yangi soʻzlarning yasalishi sintagma deb ataluvchi determinant munosabati asosida til elementlarini birlashtirish yoʻli bilan olib boriladi. [1, 79-b] Kubryakova nominatsiya aktining tuzilishini quyidagicha belgilaydi: u soʻzlovchining maqadi va uni amalga oshirishning lingvistik vositalarini oʻz ichiga oladi. Ma'ruzachi oʻz maqsadiga koʻra vaziyatni tahlil

qiladi va undagi ba'zi tafsilotlarni belgilaydi. Bu nominatsiya birligini tanlashga ta'sir qiladi [2, 43-b].

Fransuz tilshunosi P.Gilbert yaratilish usulini hisobga olgan holda neologizmlarning 4 turini ajratib ko'rsatadi: fonologik neologizmlar, semantik neologizmlar, o'zlashtirma so'zlar, va tildagi mavjud belgilarning (so'z yasash, so'z birikma) birlashishi natijasida yaratilgan sintagmatik neologizmlar.[3,58-b].

Rus tilshunosi V.I. Zabolotkina va qozoq tilshunosi N.N. Koroleva yangi so'zlarni o'rganish va tasniflash bilan shug'ullanadi. Keling, ushbu tasnifni batafsil ko'rib chiqaylik:

1. Aynan neologizm, bunday so'zlarda shaklning yangiligi mazmunning yangiligi bilan uyg'unlashib ketadi. Masalan: leggings - leggins; sweatshirt – sviter (sport).
2. Transnominatsiya, so'z shaklining yangiligini ilgari boshqa shakl orqali yetkazilgan ma'no bilan birlashtiradi. Masalan: bando - bando (cho'milish kostyumi); trench coat – trench bilan bir hil; pareo - sarong bilan bir xil.
3. Semantik innovatsiya yoki qayta talqin, bunday so'zlarda yangi ma'no tilda allaqachon mavjud bo'lgan shakl orqali ko'rsatiladi. Masalan: kapris - kapri; top - top; tice - tays; body - aerobika uchun tanaga yopishib turuvchi kostyum yoki ichki kiyim; teddy - bodiga o'xshash ayollar ichki kiyimi.

Ushbu tasniflar albatta nominatsiya mezonlaridan kelib chiqib berilgan. V.I.Zabolotkina shakllanish usuli nuqtai nazaridan neologizmlarni fonologik, o'zlashma, semantik va sintaktik turlarga ajratadi. [4,16-b].

Neologizmlarning mavjud klassifikatsiyasini ko'rib chiqib, ularni tahlil qilib, xulosa sifatida biz yuqorida keltirilgan neologizm tipologiyalarining qismlari asosida o'z tasnifimizni taqdim etishimiz mumkin, bu yangi so'zlarning turli xususiyatlarini o'zida aniq aks ettira oladi. Bizning tasnifimizga ko'ra, nominatsiya usuli nuqtai nazaridan neologizmlar quyidagilarga bo'linadi: neologizmlar, transnominatsiyalar hamda semantik innovatsiyalar.

Xulosa o‘rnida shuni ta’kidlash joizki, shakllanish usuli nuqtai nazaridan neologizmlarni fonologik, semantik, o‘zlashtirma, qo‘shma va sintaktik turlarga bo‘lish mumkin, ular o‘z navbatida morfologik va frazeologik turlarga bo‘linadi. Shunday qilib, ushbu tasnif bizga ushbu turdagi yangi so‘zlarni ko‘plab kichik turlarga bo‘lish bilan bog‘liq bir qator muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Криворот, В.В. Theory of nomination and word-making processes, международная научно-практическая конференция, – Минск: Изд. центр БГУ, 2012. – 279 с. – С. 79-81.
2. Кульгавова, Л.В. Лексикология английского языка.– изд.2-е перераб. – М.: АСТ: Восток-Запад, 2008. – 511 с.
3. Khoshimova, D. M., & Inomiddinova, D. I. (2015). COMPARATIVE STUDYING THE WORLD OF ANIMALS IN" BABURNAME" BY ZM BABUR. Вестник современной науки, (9- 1), 97-99.
4. Khoshimova, D. (2022). THE TRANSLATION PROBLEMS OF LINGUOCULTURAL PECULIARITIES OF "BABURNAME". Gospodarka i Innowacje., 24, 1067-1069.
- 5.Khoshimova, D. (2020). GENERAL AND CONDITIONAL PECULIARITIES OF DESCRIPTIVE MEANS IN" BABURNAME". The Scientific Heritage, (49-3), 50-51.
- 6.Axmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD) Badiiy matnda ba'zi onomastik birliklarning pretsedent nomlar sifatida qo'llanishi. Давлат тили тараққиёти: муоммо ва ечимлар. илмий-амалий анжумани материаллари. Тошкент, 27.10.2023.481-486 бетлар.
- 7.Axmadjonov Nurbek f.f.b.f.d (PhD) Poetonimlarning badiiy asarlarda qo'llanishi. Ўзбек тили тараққиёти ва халқаро ҳамкорлик масалалари. Халқаро илмий-амалий конференция материаллари 19.10.2023. 352-357 бетлар.